

REFERAT

Tema for møte: **Nasjonalt geodataråd**

Dato: **26. september 2023**, kl. 12.00-15.00

Nettmøte

Referent: Kartverket v/ sekretariatet

Kopi til: Kommunal- og distriktsdepartementet

Til stede:

Roar Skålin (leder)	Meteorologisk institutt
Arne Bjørn Mildal	Norges vassdrags- og energidirektorat
Camilla Brekke	Polarinstituttet
Rozemarijn van der Hilst-Ytreland	Digitaliseringsdirektoratet
Hildegunn Norheim	Norsk institutt for bioøkonomi
Kristin Barvik	Sandnes kommune
Trygve Sparr	Forsvarets forskningsinstitutt
Øistein Knutsen jr.	Sivilforsvaret
Jorunn Kragset	Geomatikkbedriftene og Norkart
May Britt Myhr	Norges geologiske undersøkelse
Dina Johanne Lefdal	Vestland fylkeskommune
Mona Høiås Sæther	Trondheim kommune/Geoforum
Øyvind Husby	IKT Norge

Forfall:

Einar Vik Arset	Kystverket
Johnny Welle	Kartverket
Agnes Landstad	Forskningsinstituttene/fellesarena/Abelia

Gjester:

Knut K. Bjørngaas	Kartverket
Anita Verpe Dyrrdal	Leder, Norsk klimaservicesenter
Ketil Tunheim	Norsk klimaservicesenter

Sekretariat:

Arvid Lillethun	Kartverket
-----------------	------------

Velkommen

- Medlemmer og gjester ble ønsket velkommen
- Det ble orientert om at rådsmedlem Camilla Brekke har endret institusjonstilknytning, nå direktør, Polarinstituttet.
- Referat fra forrige møte. Referatet ble godkjent med mindre endringer.

Sak 09/2023 Hvordan gjøre datagrunnlaget for klimatilpasning lett tilgjengelig og nyttig for brukerne?

Innledning v/ Anita Verpe Dyrddal og Ketil Tunheim, begge Norsk klimaservicesenter

Norsk klimaservice-senter

- KSS leverer klima- og hydrologiske data for fortid og fremtid i Norge og kunnskap om klimaendringer for klimatilpasning.
- Medlemmer. Meteorologisk institutt, NVE, Norce og Bjerknes Centre for Climate Research. KSS vil få et nytt medlem - Kartverket

Klimakverna

- Skal gi tilrettelagt informasjon til kommunene
- Det skal arbeides med mer detaljert informasjon. En går fra fylkesvise klimaprofiler til mer detaljert informasjon for kommuner eller områder innad i fylker.
- Dataene skal ha høy kvalitet og foreligge på formater som enkelt kan benyttes
- Data skal brukes i ulike prosesser
 - Arealplanlegging
 - Ros-analyser
 - Klimatilpasning
 - Effektforskning
- Prosjektet ønsker å bruk rammeverk fra prosjektet S-ENDA for distribusjon av dynamisk informasjon: <https://www.geonorge.no/Geodataarbeid/nasjonal-geodatastrategi/handlingsplanens-tiltak/tiltak-20/>
- Det er kobling mellom Senda og Geonorge. Data og informasjon fra klimakverna ønskes tilgjengeliggjort via geografisk infrastruktur og Geonorge.
- Tjenestedesignere vil være del av arbeidet i klimakverna
- Klimakverna ønsker innspill på utforming av distribusjonstjenesten, bl.a. WMS, gjennom en referansegruppe, bestående av representanter fra ulike brukergrupper.

Kommentarer fra medlemmer av Rådet

- Viktig å ha tett dialog med kommunene. Informasjon og data må være enkelt å hente, data må være tilrettelagt for bruk på lokalt nivå, - ofte er informasjon mer tilrettelagt for bruk på nasjonalt nivå

- Det er bra om en bruker Geonorge som delingsplattform fordi kommunene er vant til å bruke denne portalen og underliggende tjenester/api.
- Det er relevant å arbeide for å jobbe mer med budskap opp mot mottakere av informasjon, og se til GeoLett-prosjektet, der NVE, Kartverket, Direktoratet for Byggkvalitet, KS mv samarbeider.
- Ta kontakt med Geomatikkbedriftene for innspill – de er leverandører av mange løsninger knyttet til plan og byggesak
- Ønsker fokus på at kunnskap kan leveres som automatiserte tjenester
- En kan se leveranser fra NVE som del av tjenestene fra klimakverna, bl.a. flomsonekart med gjentaksintervaller og klimapåslag. Dette er tjenester som kan gi innspill til arealplaner

Sak 10/2023 Geosikkerhet gjennom felles operativt kunnskapsgrunnlag - behov, initiativ. Ref tiltak 15 i handlingsplan til nasjonal geodatastrategi. Innledning v/ Knut K. Bjørgaas, Kartverket

Knut Bjørgaas innledet med behov for geografisk informasjon ved operativ krisehåndtering. Erfaringer fra ekstremværet Hans, North Stream og Pride i Oslo samt andre hendelser har vist at mange aktører ikke får nødvendig kunnskapsgrunnlag for å fatte beslutninger under krisen. Det er ressurskrevende for aktørene og en må også etablere nye sammenstillinger av data selv om det finnes nasjonale data – problemet er at data ikke er tilgjengelig og heller ikke tilrettelagt for beredskapsbrukere.

Det er behov for å løfte fram tiltak 15 i nasjonal geodatastrategi og få igangsatt arbeid for å etablere et felles operativt geografisk kunnskapsgrunnlag, og samtidig etablere felles løsninger for distribusjon mellom aktørene.

- Øystein Knutsen, sjef for sivilforsvaret, bekrefter behovet. Det er kronglete å bruke geografisk informasjon under krise. Tanken om gjenbruk av informasjon på tvers er god, en må sikre riktig nivå sikkerhetsmessig. En må også spørre seg hvorfor tiltak 15 ikke er igangsatt, selv når problemene er såpass uttalt.
- En årsak kan være at mange aktører ønsker å etablere systemer selv – hver ønsker å etablere sitt system. Dette fører til mange systemer som ikke er koblet til hverandre og ulike kunnskapsgrunnlag oppstår.
- Arne Bjørn Mildal støtter forslaget og framhevet at det må finnes verktøy som kan hente fram informasjon når hendelse oppstår, men også at det må etableres ordninger med varslinger (flomrisk, snørisk etc). Dette kan være ekspertsystemer, f.eks. mot veimyndigheter, eller publikumssystemer.
- Trygve Sparr sier utfordringen med manglende data er velkjent. Han framhever utfordringene med å få i gang tiltak 15 med samordning på tvers – med at dette er et organisatorisk problem, det bunner i sektorprinsippet. Det må arbeides tverrsektorientert og en aktør må gis ansvaret for å koordinere slike tverrsektorielle tiltak.
- Dina Johanne Lefdal framhevet at det er viktig å ta hensyn til behovene lokalt, i kommuner osv. Hendelser som Hans har vist at kommuner ofte ikke få tilgang til relevant informasjon fra sentrale myndigheter, f.eks. stengte veier. Det har vist seg at sentrale etater sliter med kapasitet. En overbygning er nødvendig, den må sikre at informasjonsflyt som fungerer – også i det daglige.

- Øyvind Husby peker på utfordringer knyttet til tele- og kommunikasjonstjenester, som er pekt på i rapporter fra Riksrevisjonen, og at slike aktører på være del av en slik prosess for utvikling av felles operative geografiske tjenester ved kriser.
- Roar Skålin kjenner igjen problemstillingene. Det kan være mange leveranser til svært mange aktører og en må sikre at informasjon kommer opp i de mange beredskapsmøter gjennom hver dag i løpet av en hendelse. Felles løsninger vil kunne effektivisere og gi aktører informasjonen raskere.
- Det er tydelig mangel på koordinering og denne utfordringen bør løftes. Ett mulig alternativ er å løfte dette opp i Sentralt totalforsvarsforum – 13/14 desember 2023. Kartverket oppfordres til å spille inn denne saken.
- Camilla Brekke. Det er viktig at en ikke bare fokuserer på fastlands-Norge, men også Svalbard og polarområdene.
- Mona Høiås Sæther. Det er en veldig viktig diskusjon – å samordne datagrunnlag for å håndtere hendelse her og nå. En kommune-administrasjon blir presentert ulike «fasiter» fra ulike etater, dette er krevende for å kommuneadministrasjon og kan være uheldig også under hendelser.

Oppsummering

- Rådet støtter initiativet helhjertet
- Ta opp tiltaket i sentralt totalforsvarsforum – Geometoc – Roar Skålin og Johnny Welle vil kunne spille dette inn
- Det er ønskelig at alle medlemmer i Rådet tar opp problemstillingen – mange stemmer er viktig for å få tiltak i gang.
- Tiltaket bør dekke felles situasjonsbilde for både sjø-, land- og arktiske områder
- Tiltaket dekker sivil beredskap, men har koblinger til Forsvarets behov
- Systemet må jevnlig/kontinuerlig holdes oppdatert

Sak 11/2023 Orientering om tverrdepartemental tilnærming til ny styrings- og finansieringsmodell for geografisk infrastruktur

Orientering v/ Knut K. Bjørgaas, Kartverket

Kartverket sammen med aktører i samordningsgruppen for geografisk informasjon har tatt initiativ til å utarbeide forslag til ny styrings- og finansieringsmodell for fellesløsningene i den geografiske infrastrukturen. Det er nødvendig med bærekraftig finansiering. En arbeidsgruppe med representanter fra KS og etater deltar i arbeidet.

Hva vil vi oppnå?

Fellesløsningene i den geografiske infrastrukturen skal levere gode geodata, imøtekomme nye brukerbehov og ha en langsiktig styring- og finansieringsmodell

Slik at fellesløsningene:

- 1 ivaretar **dagens funksjonalitet og volumet** av geodata som deles og brukes.
- 2 videreutvikles for å møte **uløste brukerbehov og økte volumer**
- 3 får en **langsiktig bærekraftig styrings- og finansieringsmodell** som ivaretar teknologisk utvikling og nye brukerbehov
- 4 forvaltes med **stor grad av brukermedvirkning**
- 5 legger til rette for **økt deling og bruk av geodata** innenfor eksisterende og nye samfunnsområder
- 6 **øker samfunnsnyten av geodata** innenfor offentlig og privat sektor

... som gjør Norge ledende i bruk av geografisk informasjon

Bjørgeas informerte om møte med departementsråd Petter Skarheim og møte med alle departementsråder i august. Det nedsettes en tverrdepartemental gruppe med oppstart 13. oktober som skal arbeide samme med arbeidsgruppen om et forslag til samordnet tiltak. Arbeidet inkluderer en samfunnsøkonomisk analyse.

St.meld Digital Agenda legger opp til både brukerinvolvering og at nasjonale fellesløsninger skal etableres som spleiselag. Finansiering og styringsopplegg for dagens ordninger i den geografiske infrastrukturen avviker fra nasjonale anbefalinger. Det ble nevnt eksempler knyttet til Skate, Sikt og Helsenett. Fellesløsninger etableres der en blir enige om at forvaltere må forholde seg til vedtatte prinsipper. Sikt har et digitaliserings-styre.

Det skal arbeides med konkret forslag til styringsopplegg og forberedelse til budsjettinnspill. Brukerinvolvering knyttet til fellesløsningene skal styrkes og sikres. Styring bør knyttes både til strategisk nivå og til drift av enkeltløsninger. Det ligger forslag til både Strategisk styringsråd og ulike produktråd for ulike typer data.

Det er et siktemål å få til en varig løsning, som også fungerer etter perioden for en satsning. Ny finansieringsmodell for fellesløsninger må ha en volumkomponent – økt betaling ved økt bruk.

Løsningene skal være samhandlingsplattformer, ved at ulike aktører koble sine data og funksjoner.

Det er ennå ikke avklart om det blir et budsjettinnspill eller levert som et satsningsforslag. Det legges opp til en praktisk midlertidig ordning i 2024 med finansiering fra Geovekst, Norge digitalt mv.

For mer detaljer, se ppt.

Kommentarer

- Det er utfordring å etablere finansieringsordninger for fellesløsninger når nytten kommer i annen sektor eller annen arbeidsprosess. Det er digitaliseringens pris – ikke sektor, men tverrsektoriell. En må finne ordninger- bruk av eksisterende mekanismer med R-notat og budsjettinnspill anbefales
- Det er viktig i slike prosesser at en har aktiv oppfølging i linjen, via di ulike departementene
- Det er viktig at styringsmodellen sikrer brukernes behov. Videre at en går inn i konkrete arbeidsprosesser og sektorer, f.eks. energiselskap, innrapportering mv
- Det kan være utfordringer knyttet til grensesetting mellom geografiske data og fagdata

- Det kan være aktuelt at innsalget fokuserer på stordriftsfordeler, deling av lisenskostnader mv
- Det er en observasjon at dagens råd og utvalg knyttet til den geografiske infrastrukturen i stor grad gir råd og i mindre grad har beslutningskraft eller påvirkningskraft knyttet til data og midler til fellesløsninger. Det kan derfor være aktuelt å retente rundt organisering og arenaer, Geodataråd, samordningsgruppe mv
- Ved innslag bør en arbeide for å være én stemme – en bør samstemme budskap
- Det er viktig at prosessen også søker kontakt ed politisk nivå – statssekretærer mv innen egne departementer.

Oppsummering

- Arbeidet har blitt forankret gjennom geodata-samarbeidene (Norge digitalt/Samordningsgruppen, Geovekstforum, Geodatarådet og KDD.
- Bjørgaas ønsker at aktørene i Geodatarådet tar opp forhold rundt initiativet om styrings- og finansieringsmodell i egen linje.
- Det bør tas opp samme sak i Geodatarådets møte med statsråden 21.11
- Det er ønskelig at medlemmer av rådet gir gode råd på veien!

Sak 12/2023 Forberedelse til møte med statsråd Gjelsvik 21.11.2023

Innledning v/ Roar Skålin

Leder av rådet innledet om at det er avtalt møte mellom Rådet og statsråd Gjelsvik for KDD, dato 21.11 2023

Skålin har gått gjennom referat fra de siste 4 årene og har identifisert forslag til mulige temaer og vinkling til møte med statsråden.

Mulige tema

- Hva er geodatarådet og hva har en arbeidet med de siste 4 årene
- Finansiering av fellesløsninger – ny styrings- og finansieringsmodell for geografisk infrastruktur
- ODD/HVD og konsekvenser for Norge
- GI 2.0 – hva kan vi få til med en god geografisk infrastruktur – et blikk inn i fremtiden

Vinkling

- Anvendelser i Norge – gjerne mindre steder og småbedrifter
- Medlemmer av rådet presenterer sine områder
- Bidra til å løse samfunnsutfordringer – ta med noe fra satsningsforslagene?
- Ikke bruke PowerPoint-presentasjon?

Kommentarer fra medlemmene

- Tema
 - Grovt sett dekker punktene de forhold som er aktuelle. Det kan være viktig å diskutere vinkling og prioritering i felles forberedelser, slik at en unngår at budskapet ikke kommer fram. Framhever følgende forhold
 - GI 2.0 og framtidutvikling er viktig

- Finansieringsmodell og fellesløsninger er viktige forhold
- Generelt bør en utrede økonomisk/ administrative konsekvenser
- Åpne data -direktivet- Fra Geodatasiden - det foreslås praktisk implementering ved hjelp av et åpent homogent datasett
 - Det må vurderes om ODD/HVD er eget punkt eller integrert i finansieringsmodell
 - Forholdet mellom HVD og data som etableres gjennom Geovekst er aktuelt tema
 - ODD og HVD – det vil påløpe administrative kostnader – administrasjon og håndtering samlet sett
 - ODD og HVD bør være tema – men ikke må fokuseres på hvordan vi kan løse og imøtekomme, og at det kan være naturlig ikke å dele alt - andre land har ikke slike detaljerte data som «public»
- Verdivurderingen i hht sikkerhet – trolig bør ikke de mest detaljerte data legges åpent ut. Det bør foretas en vurdering av dette. Verdivurderinger bør ikke gjøres for hver etat, men en bør vurdere sikkerhet og tilgang for hele samlingen av data
- Grunndata-program kan være aktuelt tema
- Det kan være nyttig å ha med vinkling av polare/arktiske forhold, inkludert Svalbard.
- Form
 - Bruke konkrete eksempler der det er lett å se anvendelsen
 - Bør vinkle mer mot sektorer/prosesser for å få fram behov og nytte (plan, byggesak mv) enn å fokusere på digitalisering som generelt forhold
 - Det bør ikke presenteres for mange tema, og disse bør ikke løftes enkeltvis
 - Både etater og næringen bør delta i presentasjon
- Forberedelse
 - Det tas utgangspunkt i materialet som er presentert av Bjørgaas
 - Det settes ned en forberedelsesgruppe i god tid før møtet
 - Aktuelle
 - Stat: Roar Skålin, Arne Bjørn Mildal, Johnny Welle (Knut Bjørgaas),
 - Kommune: Mona Høiås Sæther
 - Privat sektor: Jorunn Kragset

Informasjonssaker

Ingen informasjonssaker

Eventuelt og neste møter

Ingen eventuelt-saker.

Kommende møter i 2024 - tidspunkt er ikke avklart, fordi det Rådet får ny leder mv